

Buurt sportcoaches in Leeuwarden en Deurne zijn niet voor één gat te vangen

Halverwege maart kwam de sport in Nederland tot stilstand. Geen trainingen en competities bij sportverenigingen meer, maar ook een einde aan de gymlessen op basis- en middelbare scholen. Dat was echter geen reden om bij de pakken neer te gaan zitten, vonden buurtsportcoaches. Zoals in Leeuwarden en het Brabantse Deurne, waar nieuwe initiatieven tot stand kwamen en van de nood een deugd gemaakt werd.

LEON JANSSEN LOK

Tiago da Silva werkt voor Leef!, het buurtsportcoachprogramma dat sinds 2013 actief is in de gemeenten Geldrop-Mierlo, Asten, Someren én Deurne. Leef! richt zich op het realiseren van voldoende sport-, bewegings- en cultuuraanbod voor alle inwoners, van jong tot oud. En om al die inwoners te kunnen bereiken zijn er sport- en cultuurcoaches actief op en rondom de scholen, in de buurten, de wijken en bij de verenigingen.

Leef! in Deurne

Zelf is Da Silva vooral werkzaam in Deurne, zo vertelt hij, als buurtsportcoach en als

verenigingsondersteuner. "Het concept van Leef! is in alle gemeenten hetzelfde, maar de inhoud is natuurlijk steeds anders. Zelf zit ik vooral in Deurne, maar ook twee uurtjes in Geldrop-Mierlo. Ik vind dit echt heel mooi werk, heel interessant en boeiend. Ik wil mensen meer laten bewegen en gezonder maken en dat is precies wat Leef! ook wil." Hij vervolgt: "Binnen Leef! organiseren we allerlei activiteiten. Onze doelstellingen daarbij zijn: het stimuleren van een gezonde leefstijl, het terugdringen van overgewicht, de kwaliteit van het bewegingsonderwijs, het bevorderen van ontmoeting en participatie, het verbeteren

van de leefomgeving, vernieuwing van sportaanbod, versterking van sportverenigingen, het vergroten van sportparticipatie en actieve cultuurdeelname, en het geven van een impuls aan muzikale educatie.” Binnen het programma zijn allerlei buurtsportcoaches (ook wel sportconsulent of combinatiefunctionaris genoemd) actief. Zij proberen er samen voor te zorgen dat er voldoende sport- en beweegmogelijkheden zijn in de gemeente. “Leef! is een buurtsportprogramma. We werken met verschillende doelgroepen en met verschillende samenwerkingspartners.” En dat zijn er heel wat in Deurne: basisscholen, Instelling Voortgezet Onderwijs Deurne, Stichting ORO, Zorgboog in Balans, Bergopwaarts, Musicas, LEV-groep, GGD Brabant-Zuidoost, Rabobank Peelland Zuid, sportverenigingen, culturele organisaties, Bijzonder Jeugdwerk, Sport- en Cultuurimpuls en uiteraard de gemeente.

Challenges

“Het was natuurlijk een rare periode”, blikt Da Silva terug op de coronamaanden. “En dat is het nog steeds. Helaas hebben we een paar evenementen moeten afzeggen, voornamelijk in de beginperiode. Wij hebben een bepaalde drive, we vinden niks leuker dan te zien dat mensen bezig zijn en met veel plezier meedoen. We hadden heel veel energie gestoken in het organiseren van evenementen, en als dat dan niet doorgaat krijg je die energie helaas niet terug. Er is

veel afgezegd, we hebben veel geprobeerd te verplaatsen, maar dat lukte lang niet altijd vanwege alle onzekerheid. Het belangrijkste was uiteindelijk echter om door te gaan, iets nieuws te creëren in de tijd dat we elkaar en onze doelgroep niet konden zien.” Zo ging Leef! mee in de online-hype. Da Silva was een van de personen die het idee had om challenges te organiseren. “Ik heb zelf ook superveel filmpjes opgenomen en geëdit. We hebben verschillende dingen opgezet voor basisschoolkinderen. We hebben goede banden met de basisscholen en dus hebben we ‘sport en creatief’-challenges gedaan. Wekelijks namen we er drie op die we vervolgens doorstuurden naar de scholen. Denk bijvoorbeeld aan een challenge ‘hooghouden’, stui teren of balanceren. Uiteindelijk gingen we ook naar de creatieve kant: Expeditie Robinson en een danschallenge à la TikTok. Als verenigingsondersteuner heb ik zelf ook bekende Deurnenaren gemaaid. We hebben hier in Deurne Daniël (Stosic, bekend van Holland’s Got Talent, red.), een bekende danser. Ik heb zelf een nummer gemaakt waarbij wij als team vervolgens een dansje gingen opzetten. Doel was dat het viraal zou gaan en dat kinderen het zouden doen.”

Online Koningsspelen

De challenges waren niet het enige waarmee de jeugd van Deurne vermaakt werd. Da Silva en zijn collega’s organiseerden ook

de Koningsspelen als online-evenement. Met tien tot twaalf oud-Hollandse spellen, skateboarden, origami, dansen, tekenen. “Dat hebben we allemaal online gezet. En op Koningsdag zelf zijn we live gegaan, met dansworkshops, voetbal en bootcamp.” En dat waren dan alleen nog maar de activiteiten voor kinderen en jongeren. Leef! zette ook gymnastiek voor ouderen op. Ook dat werd een succes, zeker toen in Someren het lokale televisiestation SIRIS interesse toonde om er elke woensdag rond het middaguur een item aan te wijden. Daarnaast noemt Da Silva nog de benefietsportquiz die voor sportverenigingen georganiseerd werd en het online sportgala in Geldrop-Mierlo, dat eveneens op tv werd uitgezonden. “Op die manier zijn we dus creatief bezig geweest om mensen toch te kunnen bereiken. En gelukkig konden we op een bepaald moment in de zomer ook weer ‘echte’ activiteiten – zoals een zeskamp – organiseren, omdat kinderen geen afstand van elkaar hoefden te houden.”

De kracht van het netwerk

Ondanks de beperkingen was er in Deurne en de andere gemeenten waar Leef! actief is dus genoeg te beleven ten tijde van de beperkende coronamaatregelen. En dat was grotendeels toch wel te danken aan het grote netwerk dat lokaal en regionaal al was opgebouwd. Daar is Da Silva dan ook erg over te spreken: “Wij hebben het doel om zoveel mogelijk mensen te laten bewegen.

We zetten sportevenementen neer, we organiseren pleinspelen op scholen en doen voornamelijk buurtsportprogramma’s. Wij zijn ook de verbinding tussen sportverenigingen en de gemeente. En wat het mooi en fijn maakt is dat we zo’n groot netwerk hebben. De communicatie gaat sneller omdat we wekelijks of tweewekelijks overleg hebben, dingen kunnen sneller geregeld worden. We moesten goed afstemmen, elkaar opzoeken. We hebben ontzettend veel vragen gekregen van onze samenwerkingspartners, waar we snel op moesten handelen, zoals vragen van verenigingen over coronamaatregelen en -protocollen. Maar omdat de samenwerking al goed was, werd er snel gehandeld. Alle puzzelstukjes pasten gewoon waardoor het lekker efficiënt werkte.” Als voorbeeld haalt hij aan dat iemand een trailrun wilde organiseren. Da Silva: “Aan mij om dan het bijzonder jeugdwerk erbij te betrekken. Het is echt een soort puzzelwerk. Je zet partners in om iemand die

Sinds september staat de nieuwe Leef! Sportief & Creatief kinderbrochure weer online met het sport- en culturaanbod van zoveel mogelijk verenigingen. Veel basisschoolkinderen zullen als vanouds weer gebruikmaken van de mogelijkheid daar proefflessen te gaan volgen, maar het moet gek lopen willen de meer dan dertig filmpjes over de challenges in de vergetelheid raken in Zuidoost-Brabant.

Leeuwarden

Een soortgelijk verhaal als in Deurne kunnen we optekenen in Leeuwarden. Sido de Schiffart is daar coördinator van het team Sportontwikkeling van bv SPORT, dat de uitvoering van het sportbeleid van de gemeente Leeuwarden voor haar rekening neemt. “In ons team zijn zo’n twintig personen werkzaam”, vertelt De Schiffart, die ook deel uitmaakt van het managementteam van het Leeuwardense sportbedrijf. “Dan moet je denken aan buurtsportcoaches,

“Het was een rare periode. En dat is het nog steeds. Helaas hebben we een paar evenementen moeten afzeggen, voornamelijk in de beginperiode”

– Tiago da Silva

iets wil neerzetten, te helpen. Uiteindelijk kan je de krachten inzetten waar het nodig is. Flexibiliteit is daarin superbelangrijk.”

Terug naar het oude?

Gaat na corona alles weer terug naar het oude? Volgens Da Silva zal dat maar gedeeltelijk het geval zijn. “Het zal een combinatie worden. Kinderen kunnen zich via onze website weer inschrijven voor activiteiten. We kunnen weer evenementen organiseren, maar met restricties, bijvoorbeeld aan het aantal kinderen dat kan meedoen.”

vakleerkrachten bewegingsonderwijs in het basisonderwijs en ook buurtgezondheidscoaches. Die laatste zijn er omdat de gemeente erg enthousiast was over de manier waarop we buurtsportcoaches inzetten en ze dat ook op het thema gezonde leefstijl wilde enten. Het zijn twee personen, die veel samenwerken met de GGD en hun leefstijlbevorderaars én de buurtsportcoaches. Dat doen ze zowel in het sociaal domein als in het onderwijs. Dat is een hele mooie wisselwerking; het zijn andere disciplines, andere mensen, met andere kennis. En in de

Meer voorbeelden?

Deurne en Leeuwarden zijn uiteraard niet de enige gemeenten waar buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen hun creativiteit de vrije loop lieten tijdens de coronaperiode.

Op <https://sportindebuurt.nl/corona-initiatieven/> zijn tal van voorbeelden opgenomen van succesvolle initiatieven, ook in combinatie met het onderwijs.

praktijk hebben ze veel met elkaar te maken. Bijvoorbeeld bij de Gezonde Sportvereniging, een paraplubegrip voor afspraken over onder andere rookvrije sportaccommodaties, gezondere kantines en ehbo/bhv/reanimatie. Andere verenigingsondersteuning ligt dan weer vooral bij de buurtsportcoaches. En ook in het kader van Gezonde Scholen: traktaties en lunches enerzijds, bewegen op het schoolplein anderzijds.”

Inzet bij onderwijs

Ook in Leeuwarden moest eerder dit jaar – uiteraard – alles dicht: de drie zwembaden, sporthallen, gymzalen, sportparken. “Het was echt een zwart gat”, zo kijkt De Schifffart terug op dat moment. “Iedereen kwam thuis te zitten en al redelijk snel was het duidelijk dat dat langer zou gaan duren. We hebben onze mensen redelijk goed aan het werk kunnen houden door ze in te zetten op andere werkzaamheden.

Dan moet je denken aan het onderhoud van gymzalen, onkruid wieden, materialen tellen en schoonmaken, bergingen opnieuw indelen, van dat soort praktische zaken.”

Toch werd ook geprobeerd de hoofdtaak die bv SPORT heeft uit te blijven voeren. Bijvoorbeeld door thuisgymfilmpjes te maken voor kinderen en de klassen. “Met Facebook en e-mail hebben we via de leerkrachten gymnastiekoefeningen gedeeld die kinderen thuis konden doen met hun ouders. ‘s Ochtends vroeg presenteerden we een bepaalde challenge en riepen we op om het vooral beter, sneller, hoger en mooier te doen en daar filmpjes van te maken. Kinderen konden die vervolgens insturen en wij kozen dan aan het einde van de dag het beste filmpje.”

Veel onlineactiviteiten dus, maar er waren ook buurtsportcoaches die toch fysiek ‘in het veld’ aan de slag gingen. De Schifffart: “Een aantal is ingezet bij de noodopvang.

De scholen waren immers open voor kinderen van ouders met vitale beroepen. En uiteraard hebben we geprobeerd dat te koppelen aan bewegen, in kleine groepjes in het speellokaal bijvoorbeeld. Kijken of je de reken- of taalles kunt koppelen aan beweegvaardigheden, ‘energizers’ af en toe tussendoor. Sommigen gingen zelfs als klas-senassistent, als verlengstuk van de groepsleerkracht, aan de slag. Als je er dan toch bent... Dus ja, ik denk dat wij de coronatijd goed zijn doorgekomen als het gaat om werkgelegenheid”, concludeert De Schifffart.

Nieuwe samenwerkingen

Corona leverde ook nieuwe samenwerkingen op in Leeuwarden. bv SPORT zocht bijvoorbeeld contact met Decathlon, in eerste instantie voor de week van de

“Corona bood best de gelegenheid om ideeën die we hadden, versneld uit te gaan voeren”

– Sido de Schiffart

opvoeding. “Julie hebben ontzettend veel materialen, zeiden wij. Misschien kunnen we ook wel pleinspeelpakketten gaan maken voor basisscholen. De grondvormen van bewegen doorvertalen naar bewegen op het plein. Corona bood best wel de gelegenheid om ideeën die we hadden, versneld uit te gaan voeren. Nieuwe samenwerkingen en bestaande verbeteren, bijvoorbeeld die tussen buurtsportcoaches en vakleerkrachten.” En dat geldt niet alleen voor de periode tot het moment dat de schoolvakanties begonnen. “We waren ook al snel in gesprek met het onderwijs over activiteiten in de zomervakantie”, vervolgt De Schiffart. “Het onderwijs besloot al snel om zomerscholen te organiseren. Vanaf dag één hebben die daarvoor de samenwerking met ons gezocht zodat wij de aandacht voor bewegen konden vormgeven. Die geza-

menlijke invulling van de zomerschool met onderwijs, kinderopvang en verschillende coaches, zoals de cultuurcoaches van Kunstkade, de Leeuwardense netwerkorganisatie voor kunst en cultuur, en de mediacoaches van de bibliotheek, was echt iets nieuws.”

Belangrijke rol

Al met al was er gedurende de gehele periode een belangrijke rol voor het Team Sportontwikkeling en de buurtsportcoaches. De Schiffart: “Het eerste wat de gemeente deed was bij mij aankloppen, én andersom. Of het nou voor de vrijwilligersorganisaties was of voor de commerciële sportclubs zoals fitnesscentra: wij waren de schakel. Hetzelfde gold voor de Veiligheidsregio. Daar had en heb ik veel contact mee. Ik heb steeds geprobeerd om de spil te zijn richting NOC*NSF en de sportbonden over het protocol verantwoord sporten en dat via de buurtsportcoaches en de zwembaden weg te zetten richting de verenigingen. Kijk, de gemeente gaf aan dat elke vereniging die wat wilde, dat via ons moest regelen. Daar hebben we ons maximaal voor ingezet. Ook bij het geven van ondersteuning voor de organisatie van sporten voor doelgroepen voor wie dat minder gebruikelijk is. Er werd ten slotte opgeroepen daar aanbod voor te creëren. Maar ik moet zeggen: veel verenigingen gingen daar gewoon ook zelf mee aan de slag. Hun vrijwilligers zaten ook thuis, waren ook flexibeler dan anders. En dus werden er meer activiteiten met een instuifkarakter georganiseerd.”

'Kom mee naar buiten'

De Schiffart kijkt dus met tevredenheid terug op de maanden waarin er in eerste instantie niet of minder gesport kon worden. Niet alleen voor kinderen kon toch het nodige op poten gezet worden, ook senioren werden bepaald niet vergeten. "De situatie bood ook een mooie aanleiding om de contacten met de sociaal werkers en de thuiszorg aan te halen en te kijken of we via hen een stimulans konden geven aan het thuis bewegen voor senioren en ouderen. Zo werden voor ouderen speciale beweegkaarten ontwikkeld die via thuiszorgorganisaties en zorginstellingen werden verspreid. En we deden natuurlijk mee aan de Nationale Balkonbeweedag!"

Hij hoopt en denkt dat mensen vooral ook buiten blijven sporten, niet in de laatste plaats dankzij de in het voorjaar door het sportbedrijf opgezette campagne 'Kom mee naar buiten'. In het kader van die campagne werden activiteiten bedacht om het bewegen in de buitenlucht een boost te geven. Zo werden er fiets- en wandelroutes uitgezet waarbij in samenwerking met recreatieschap Marrekrite QR-codes op paaltjes werden geplakt. Door die te scannen kwam de route tevoorschijn, zodat terplekke 'opgestapt' kon worden, maar er verscheen soms ook informatie over de omgeving, een vraag of weetje, een oproep een leuke foto te sturen of een puzzeltje of iets dergelijks. Bewegen werd daarmee dus gekoppeld aan historie en hersengymnastiek. "Bewegen in de buitenlucht was al een thema in het beleid, maar is door ons sportakkoord én door corona in een stroomversnelling gekomen."

Nieuwsgierig

De Schiffart hoopt uiteraard dat we niet terug moeten keren naar de periode dat de sport helemaal stillag, maar helemaal gerust is hij er niet op bij de start van het school- en sportjaar (dit artikel is begin september geschreven, red.). "We trappelen van ongeduld om weer sport aan te bieden en eraan mee te doen, maar we kunnen natuurlijk niet starten zonder goede warming-up. Er zijn verenigingen die terughoudend zijn om iets te organiseren.

"Bewegen in de buitenlucht was al een thema in het beleid, maar is door ons sportakkoord én door corona in een stroomversnelling gekomen"

– Sido de Schiffart

Ze willen wel, maar zijn ook bang voor de dreiging van handhaving en sanctionering en vooral voor de onzekerheid: wat als er besmettingen geconstateerd worden binnen mijn club? En ook: zijn we er voldoende op toegerust om verantwoord sportaanbod te bieden en om verantwoord te sporten?" De Schiffart hoopt dat clubs ook van elkaar leren: "Hier in Friesland waren de kaatsverenigingen de enige die evenementen

organiseerden in de zomer. En dat deden ze goed. Eenrichtingsverkeer, goede communicatie, betrekken van media, desinfectiemaatregelen, een limiet stellen aan het aantal bezoekers. De meeste mensen hebben er natuurlijk ook wel begrip voor. Ik ben nieuwsgierig hoe het allemaal wordt opgepakt door de sport, én ik ben nieuwsgierig hoe we daar als sportbedrijf een helpende hand bij kunnen bieden." ■

